

Predgovor temi “Akteri društvenih promjena u prostoru”

Tekstove na temu časopisa “Akteri društvenih promjena u prostoru” napisali su članovi istraživačkog tima te vanjska suradnica (sa kolegom). Projekt financira Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa (2006.-2010.) a obavlja se u Institutu za društvena istraživanja u Zagrebu. Suradnici na projektu su: dr. sci. Dušica Seferagić (voditeljica), mr. Alija Hodžić, mr. Branko Krištofić, dr. Anđelina Svirčić Gotovac te znanstvena novakinja Jelena Zlatar. Vanjska suradnica je dr. Ksenija Petovar iz Beograda.

Svi su članci rezultati terenskih istraživanja povezanih sa projektom. Tekstovi su međusobno različiti po brojnim osobinama ali se mogu povezati s obzirom na osnovni pristup koji obuhvaća:

- oslanjanje na zajednički teorijsko hipotetski okvir,
- upotrebu kvalitativne metodologije (najčešće studije slučaja)
- analizu uloge aktera u odlučivanju prostorom i društvom
- smještanje teme u globalni i lokalni (glokalni) okvir.

U “Temi” broja Sociologija i prostora nalazi se sedam tekstova iz spomenutog projekta.

Alija Hodžić ima dva teksta. U prvom: “Mobilnost i socio-prostorno restrukturiranje” autor stavlja naglasak na fluidizaciju struktura “koje proizvode socio-prostorno restrukturiranje. Suvremena fleksibilna akumulacija kapitala povećava mobilnost. Pokretljivost pak povećava mogućnost uključenosti u suvremeno društvo. Proturječnost hrvatskog društva jest u etnički motiviranoj zajednici s jedne, a sa druge strane procesima deteritorijalizacije i transnacionalizacije.

U drugom tekstu: “Prostorna mobilnost i procesi deteritorijalizacije i fleksibilizacije društvenog života” autor problematizira prostornu mobilnost u kontekstu suvremene fleksibilne organizacije društvenog života. U tekstu se analiziraju raspoloživi podaci o oblicima mobilnosti koji su način života u umreženom društvu.

Miodrag Vujošević i Ksenija Petovar u tekstu “Evropski planski diskurs i obnavljanje evropskog prostornog planiranja održivog razvoja: nekoliko pouka za jednu zemlju u tranziciji (Srbija)” sa sociološkog i pravnog aspekta analiziraju novo evropsko planiranje od druge polovice 1990-ih godina, kroz brojne planske dokumente.

Ističu zajednički planski okvir na nivou EU kroz prostorno planiranje održivog razvoja. Za zemlju pred vratima EU, zaključuju da će na nova rješenja utjecati financijska i privredna kriza. U Srbiji se, misle autori, razvojno planiranje postepeno obnavlja koristeći se EU poukama. Iskustva su slična i u Hrvatskoj. Ostala četiri teksta baziraju se na studijama slučajeva (dva u gradovima, dva u selima) sa naglaskom na ulozi aktera.

Andelina Svirčić Gotovac u članku “Aktualni revitalizacijski i gentrifikacijski procesi na primjeru Zagreba” istražuje socijalne dimenzije urbane transformacije Zagreba i njene podteme: urbanu obnovu, urbanu revitalizaciju, rekonstrukciju te gentrifikaciju i pauperizaciju. Sve navedeno posebno istražuje na primjeru Cvjetnog trga, primjeru svih sličnih primjera u Zagrebu (a i drugdje).

Dušica Seferagić u tekstu “Usponi i padovi Novog Vinodolskog – proturječja globalnog razvoja (studija slučaja)” obrađuje primjer malog grada razapetog između globalizacijskih i lokalnih, ukratko globalnih utjecaja. Autorica analizira povijest grada od njegovih početaka, različite strane i domaće utjecaje, njegove sadašnjosti vezane uz turizam te budućnosti ovisne o domaćim i stranim akterima.

Jelena Zlatar u članku “Određnice turističke djelatnosti u smjeru održivog razvoja – primjer mjesta Povlja na otoku Braču” analizira situaciju i razvojne opcije mjesta. Kao cilj istraživanja postavlja razmatranje različitih scenarija razvoja mjesta, vezanih uz njegove gospodarske i turističke mogućnosti i aspiracije: masovni turizam, održivi turizam i stagnaciju. Za razvojne opcije nedostaju mjesni akteri, pa se opcija stagnacije zasada smatra dominantnom.

Branimir Krištofić u tekstu “Krajolik s kapitalom u pozadini; o akterima promjena u ruralnom prostoru na primjeru općine Lovinac” analizira zanimljiv slučaj jednog malog mjesta uništenog ratom i slabo naseljenog starijim stanovništvom koje pokušava pokrenuti projekt “Centar planinskog turizma Sveto brdo” kojim bi se objedinio ljetni i zimski turizam. Projektu pomažu razne tuzemne i inozemne nevladine organizacije te neki domaći akteri. “Dok se javljaju spomenuti akteri, privatni kapital čeka u pozadini da se osiguraju uvjeti za njegovu reprodukciju”. Radi se dakle i o projektu i o istraživanju koje ne može donijeti krajnje zaključke.

Dušica Seferagić